

Szolnoki Tudományos Közlemények XV. Szolnok, 2011.

Gönczi Gabriella¹

A LÉGIERŐ, MINT A KÉNYSZERÍTŐ DIPLOMÁCIA ESZKÖZRENDSZERE

Jelen tanulmány a légierő politikai és diplomáciai determináltságából kiindulva kifejti a koercitív, kényszerítő diplomáciai stratégia fogalmát, jellemzőit és egyes történelmi példáit. Ehhez kapcsolódva a szerző bemutatja az ún. kényszerítő légierőt, mint a kényszerítő politikát hatékonyan támogatni képes eszközrendszer, „koercitív instrumentumot”. Bemutatja a kényszerítő erő alkalmazásán alapuló „kényszerítő légierő stratégiák” egyes típusait, elméleti megalapozottságukat és hátterüket és megvizsgálja az összefüggéseket a kényszerítő stratégiák különböző típusainak alkalmazási lehetőségei között.

AIR POWER AS A PART OF COERCIVE DIPLOMACY'S

The present study describes “coercive air force’s strategies” are based on coercive features force application as an integrated part of effort of diplomacy and describes two coercive diplomacy case studies. On this basis the author expounds the concept of a coercive diplomatic strategy and presents the airforce as a coercive instrument. Different types of coercive air strategies with theoretical framework and background are presented and the connection between them and their adoption and application (air campaign, air operations) of aerial warfaer resources are explained.

BEVEZETÉS

A katonai erő, benne a légierő haderőnem, a biztonságpolitikai eszközök sorában jelentős szerepet tölt be. A mai viszonyok közötti, a XXI. század konfliktusai és válságai közepette az egyes nemzeti vagy szövetségi politikai rendszerek katonai alrendszerének a maga sajátos eszközeivel, képességeivel támogatni kell a politikai (diplomáciai) célok elérését, amelyek konkrét megvalósítását az alkalmazandó erőről, jelen esetben a légierőről való gondolkodásmód is alapvetően determinálja. Jelen cikk is ennek a stratégiai gondolkodásnak egy szeletét, a kényszerítő jellegű diplomáciát elemzi. Kiindulópontja, egyfajta alapvetése, hogy a katonai erő alkalmazása, benne az integráltan megjelenő aktivizált légi műveleti, légi hadviselési képességek a politikai (diplomáciai) stratégiák és az abból eredeztethető végrehajtási, cselekvési tervek szerves részét képezik. E logika mentén kijelenthető, hogy a

---

¹ adjunktus, Dunaújvárosi Főiskola, Email: gonczi@mail.duf.hu;

A cikket lektorálta: Dr. habil. Krajncz Zoltán ZMNE, egyetemi docens, PhD.

nemzetek, vezető nagyhatalmak és szövetségi rendszerek által korunk egyik igen gyakran alkalmazott diplomáciai stratégiája az ún. „koercitív”-, vagy „kényszerítő diplomácia” is „előszeretettel” fordul a légierő felé, használja, vagy az alkalmazásával fenyeget. A légierő nagy teoretikusainak elméleteit vizsgálva pedig az is megállapítható, hogy a jelenség nem újkeletű, a légierő létezésénél és természeténél fogva mindig jelen volt koherens módon a kül- és biztonságpolitikai gondolkodásban.

A KÉNYSZERÍTŐ DIPLOMÁCIA JELLEMZŐI

A kényszerítő diplomácia a kényszerítő erő alkalmazásán alapuló meggyőzés művészete, amely a szemben álló fél (állam, politikai fegyveres csoport) kifogásolható viselkedését a kényszerítő erő hatásmechanizmusán keresztül kívánja megváltoztatni. A kényszerítés pszichés mechanizmusának a lényege, hogy a nem kívánatos cselekvés/magatartás megváltoztatásának az alapja félelem, félelem a már bekövetkezett büntetéstől vagy annak megismétlődésétől. A kényszerítés politikájában tehát meg kell jelennie a látens (várható) vagy a már bekövetkezett (tényleges) erőszaknak, ez a kényszerítő erő alapja. Az erőszak várható bekövetkezésével lehet fenyegetni (elrettentés) vagy alkalmazni korlátozott vagy korlátozás nélküli mértékben (megtorlás) azzal a céllal, hogy rábírjuk az ellenfelet a magatartásának megváltoztatására mielőtt a konfliktus háborúvá eszkalálódna.

A KÉNYSZERÍTŐ DIPLOMÁCIA ESZKÖZRENDSZERÉT TEHÁT MÉG A KONFLIKTUS KITELJESÉDÉSE ELŐTT CÉLSZERŰ ALKALMAZNI, ERŐFESZÍTÉSEKET TÉVE A NEM KÍVÁNATOS CSELEKVÉSSOROZAT ABBAHAGYÁSÁRA, MEGVÁLTOZTATÁSÁRA VAGY KOMPROMISSZUMOS MEGOLDÁS KERESÉSÉRE.

Alexander George [1] szerint a kényszerítő diplomácia célja több minden lehet. Meggyőzni a szemben álló felet arról, hogy hagyjon fel eddigi viselkedésével (a.) vagy nemcsak a viselkedésével hagyjon fel, hanem forduljon el az eredeti szándékától is (b.) vagy forduljon el, illetve változtassa meg egész politikai hatalmi rendszerét (c.). Arra hogy ezeket az egymásra épülő célokat hogyan lehet megvalósítani, a kényszerítő diplomáciának több módszer áll a rendelkezésére. A legismertebb az ultimátum, amelyben meghatározásra kerül a szemben álló fél számára a kívánatos magatartás, a cselekvés végrehajtásának a határideje és a végrehajtás elmulasztásához kapcsolódó büntetés, szankció. Előfordul, bár ritkábban, hogy előzetes ultimátum nélkül kerül sor erőszakos akciók végrehajtására. Ebben az esetben a hangsúly a végrehajtott akciók által okozott kár nagyságán van, az elszenvedett csapások következtében a szemben álló fél képtelen a cselekvésének a folytatására. Az a gyakoribb eset, amikor az akciók inkább csak demonstratív jelleggel nem olyan intenzitással kerülnek végrehajtásra, mint az előző esetben, ilyenkor a hangsúly nem az okozott kár nagyságán, hanem az akciók figyelemfelhívó jellegén van. A szemben álló fél a várható még nagyobb veszteségek elkerülése érdekében változtat a magatartásán.

Látható, hogy a kényszerítő diplomácia mindhárom esetben erőszakot alkalmaz, bár különböző mértékben. Az első esetben az erőszak alkalmazását csak kilátásba helyezi (fenyegetés), a második (büntetés) és harmadik (elrettentés) esetben alkalmazza is azt.

Thomas Schelling² kényszerítés-elméletében [2] a kényszerítés fogalmát ab ovo két összetevőre bontotta: egy passzív elem (közvetett erőszak, lehetséges cselekvés) és egy aktív elem (közvetlen erőszak, végrehajtott cselekvés). Mindezek alapján a KÉNYSZERÍTŐ DIPLOMÁCIA (Coercive Diplomacy) fogalmát úgy írhatjuk le, hogy „*olyan diplomáciai stratégia, amelynek középpontjában a szembenálló akarat befolyásolása áll kényszerítő eszközök közvetlen vagy közvetett igénybe vétele által.*”³

A KATONAI ERŐ ALKALMAZÁSA A KÉNYSZERÍTŐ DIPLOMÁCIÁBAN

John F. Kennedy elnök 1962-ban a Disznó-öbölbeli konfliktus kezelése során kényszerítő jellegű diplomáciai stratégiát használt, amely sikerre is vezetett. A szuperhatalmak közti konfliktus abból származott, hogy a volt Szovjetunió ballisztikus rakétákat telepített Kubába, az Egyesült Államok közvetlen közelébe. Válaszul az amerikai elnök elrendelte a Kuba körüli hatalmas tengerészeti erőt felvonultató tengeri blokádnak felállítását, és azt az üzenetet küldte Hruscsov szovjet elnöknek, hogy ettől nagyobb erőket is hajlandó bevetni szükség esetén. Ugyanakkor késznek mutatkozott tárgyalóasztalhoz ülni és a konfliktust békés úton rendezni. A katonai erő felvonultatására és az erőszakkal való fenyegetés hatására Hruscsov a tárgyalás mellett döntött, amelyek során mindkét fél engedményeket tett, Hruscsov belegyezett abba, hogy visszavonja rakétáit Kubából, Kennedy pedig Törökországból.

Nem vezetett sikerre azonban az 1990-91-es Öböl-háborút megelőző kényszerítő jellegű diplomáciai stratégia. Kuvait Irak általi lerohanása után 1990. november 29-én az ENSZ Biztonsági Tanácsa a következő ultimátumot fogadta el⁴: „*amennyiben Irak 1991. január 15-ig nem hagyja el Kuvait területét, a Biztonsági tanács jogosnak mondja ki Kuvait minden erővel, így katonai erővel való megsegítését is.*” Az ultimátummal egy időben gazdasági embargót rendeltek el Irak ellen és megkezdték a katonai erők felfejlesztését a térségbe (Sivatagi Pajzs hadművelet) Ez volt a kényszerítő diplomácia két kísérlete a válság kezelésére, Irakra azonban nem sikerült nyomást gyakorolni és 1991. január 16-án megkezdődött a válság kezelésének második szakasza, a Sivatagi Vihar hadművelet.

Mindkét esetben a diplomáciai erőfeszítések alapja a katonai erő illetve az azzal való fenyegetés volt. Ezt a jelenséget a szakirodalom KÉNYSZERÍTŐ JELLEGŰ HADVISELÉS (Coercive Military) nevezi, amit én úgy definiálok, hogy „*a kényszerítő diplomácia részhalmaza, a katonai erő direkt vagy indirekt felhasználása arra, hogy a szemben álló fél akaratára vagy akaratérvényesítő képességére a politikai vezetés nyomást gyakoroljon.*”⁵

Erre a feladatra véleményem szerint természeténél fogva a légierő haderőnem a legalkalmasabb. A légierő széles és nagy spektrumú hatókörrel bír, gyorsan bevethető taktikai és stratégiai célpontok ellen egyaránt, ami a kényszerítő jellegű hadviselés tervezésénél kiemelt prioritás. A légierő tehát kiválóan felhasználható arra, hogy a kijelölt célpontok gyors és hatékony pusztításával vagy a pusztító képesség felvonultatásával a szemben álló fél

² Nobel-díjas közgazdász. Első műve 1960-ban jelent meg A konfliktuskezelés stratégiája címmel, második műve 1966-ban Fegyverek alkalmazása és hatása címmel jelent meg. Kutatásai során alapvetően stratégiai kérdésekkel foglalkozik, többek között az erőszak alkalmazásával a diplomáciában és a politikában és stratégiai játékelmélettel.

³ Saját megfogalmazás

⁴ ENSZ BT 660-664. határozat

⁵ Saját megfogalmazás

akarására nyomást gyakoroljon, azaz a kényszerítő jellegű hadviselés eszköze lehet. A szakirodalom a légierő kényszerítő jellegű alkalmazását KÉNYSZERÍTŐ JELLEGŰ LÉGI HADVISELÉSI STRATÉGIÁKNAK (Coercive Air Strategies) nevezi és több típusát különbözteti meg.

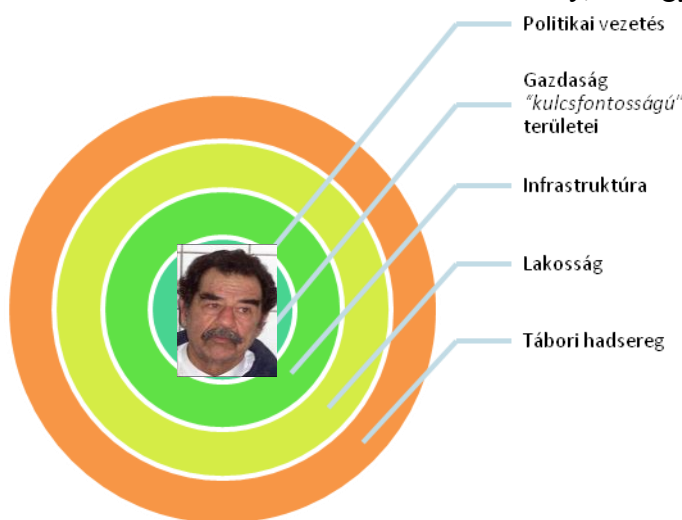
A LÉGIERŐ MINT KOERCITÍV INSTRUMENTUM

A légierő alkalmazásával kapcsolatos első, máig ható elmélet az olasz Giulio Douhet tábornok nevéhez köthető, aki a „*Légi uralom*” című művében [3] publikálta a korlátlan légi háború teóriáját. Véleménye szerint a légierő a szárazföldi és tengerészeti erők kiszolgáló, biztosító tevékenysége mellett önállóan és egyedül képes az ellenség hadi potenciáljának a légtérből való teljes megsemmisítésére. [4] A polgári lakosság ellen indított folyamatos támadások pedig képesek olyan mértékű szenvedést okozni a lakosoknak, amelyet elviselni már nem bírnak és nyomást gyakorolnak a döntéshozókra a háborús célok feladására. Bár az elmélet helyessége természetesen erősen vitatható, kétségtelen, hogy ez egyfajta kényszerítő stratégia, amelynek középpontjában az ellenségnek okozott nagymértékű, már bekövetkezett károkozás, fizikai és pszichikai bénítás áll. Ebben az esetben a légierő számára kijelölt célpontok olyanok, amelyek pusztításának direkt és indirekt, tovaryűrűző hatása széles spektrumú. Hasonló következtetésre jutott Alexander de Seversky is [5], bár a légierő stratégiai célpontjainak ő az ellenséges nemzet iparának nagyobb fontosságú létesítményeit és infrastruktúráját jelöli ki, a gondolatmenet Douchet-hoz hasonló. Az ipari létesítmények és infrastruktúra kulcselveinek elpusztítása működésképtelenné teszi az ellenséges hadi és azt kiszolgáló ipart, ez vezet a döntéshozók véleményének és a háborús magatartás megváltoztatásához. Ezt a stratégiát nevezem a továbbiakban a MEGTORLÁS stratégiájának, amely azon dolgok pusztítására irányul, amely az ellenség számára értékes. Ez fájdalmat és szenvedést okozhat a civil lakosság részére, a termelési kapacitások pusztulása pedig a lakosság és a döntéshozók részére is kedvezőtlen. A megtorlás morális mechanizmusokon keresztül valósítja meg az ellenség politikájának megváltoztatását. Az ellenség kormányát vagy egy belső lázadás esetleg katonai puccs dönti meg, vagy saját maga dönt úgy, hogy nem képes tovább elviselni a bénítást, és beleegyezik, hogy megváltoztassa tevékenységének irányát. Ez a stratégia a légierő már végrehajtott csapásain alapul, amelyek hatása nagymértékű, bénító és félelemkeltő. Azt azonban nem szabad elfejteni, hogy a stratégia ugyan azt hangsúlyozza, hogy a rombolás, a pusztítás már megtörtént, mégis kell, hogy maradjon valami pusztítással való fenyegetés, ami még a jövőben bekövetkezhet, különben az ellenfél minden mindegy alapon kár még növelheti is háborús erőfeszítéseit nemhogy feladná eredeti politikáját.

A KORLÁTOZÓ stratégia is a megtorláshoz hasonlóan azon alapul, hogy felszámoljuk az ellenség ellenálló képességét. Ez azonban elsősorban olyan közvetlen támadásból ered, amely az ellenség tábori erőire irányul, az ilyen jellegű támadások helyileg általában a frontvonalhoz közel kerülnek végrehajtásra és a célpontokat közeli légi támogatás módszerével támadják. A csapások természetétől és mélységétől függően az ellenséges erők többé vagy kevésbé képtelenné válnak a tevékenységük folytatására fizikailag, ami ahhoz vezet, hogy a döntéshozók kénytelenek magatartásukban és politikájukban változtatást eszközölni. Ez a gondolatmenet Robert Pape műveiben jelenik meg a legmarkánsabban [6] célpontjai a katonai

erők, érdekes azonban, hogy Pape a légi erőt önmagában, a felszíni erők támogatása nélkül nem tartja alkalmasnak a háborús célok elérésére.

A KOCKÁZATVISELŐ stratégia az előzőektől főleg az alkalmazás időzítésében és időtartamában különbözik. Egy ilyen kockázatviselő megközelítéssel egy rövid, kimért csapás mérhető az ellenségre, annak nagy fontosságú célpontjaira. Ezt aztán szünet követi, hogy az ellenség előtt világossá váljon, mibe kerül neki, ha folytatja a háborút. Ha nem változtat politikáján, akkor újabb támadások kerülnek megindításra, hogy eszkalálják a rombolás mértékét. Az elsődleges hatásmechanizmus itt tehát nem a magas szintű, már elszenvedett büntetés, megtorlás, hanem a félelem attól, hogy mibe kerülhet az ellenségnek a háború esetleges folytatása. Ahhoz hogy egy ilyen jellegű stratégia sikeres legyen, elegendő nagy értéket képviselő célpontot kell hagyni az ellenség számára, ami a jövőben beépített fékként működik majd. Ezt a stratégiát először Thomas Schelling említi 1960-ban megjelent könyvében [2], véleménye szerint a lakosságra és a vezetésre gyakorolt ciklikus, szünetekkel megtört, és fokozódó intenzitású támadások a várható veszteségek (kockázatok) átgondolására készítik a döntéshozókat és eljutnak oda, hogy elálljanak vagy megváltoztassák eredeti szándékaikat. Hasonló következtetésre jutott Charles E. Osgood amerikai pszichológus is, ő a stratégiának a GRIT nevet adta⁶ és elsősorban a nukleáris fegyverkezési verseny csökkentésére javasolta alkalmazni [7]. Lényege, hogy a feszültség növelésével (például egy rövidebb ideig tartó légi csapással) majd egy békülékeny gesztus megtételével az ellenfelet hasonló békülékeny gesztusra lehet bírni. Ez a kockázatviselő stratégia jól szolgálta az elrettentést nukleáris szinten, azonban a Vietnami-háborúban nem működött, a légi csapások közti szünetet a légvédelem megerősítésére használta az észak-vietnami kormány, a tárgyalásokat mindvégig elutasították.

Warden "ötgyűrűs" célpont-tervezési modellje

(Forrás: AFDD 2-1. Air Warfare, USAF)

Elemzők véleménye szerint azért lehetett így, mert ha egy nemzet elkötelezte magát az elhúzódó hagyományos háború mellett, akkor a légi erőt tevékenységéből származó veszély már nemigen múlhatja felül azt a kockázatot, amit az adott nemzet felvállalt a háború folytatásával és az északiak akár nagyobb árat is hajlandók lettek volna fizetni, mint amekkora veszteséget az amerikai támadások okoztak.

A LEFEJEZÉS stratégiája nem az ellenséges harcoló

alakulatokat, polgári lakosságot vagy ipari létesítményeket veszi célba, hanem az ellenséges vezetést és a parancsnoki irányító apparátust. Ez akár olyan közvetlen támadást is tartalmazhat, amely az ellenséges nemzet vezetésének, kormányának meggyilkolását is magában foglalja. Azáltal, hogy megsemmisül (kvázi megbénul) az ellenség parancsnoki

⁶ Graduated and Reciprocated Initiatives in Tension: Fokozatos és viszonzott feszültségcsökkentő intézkedések

irányító rendszere, gátolva van abban a képességében, hogy irányítsa katonai egységeit vagy felderítési, hírszerzési információkkal lássa el azokat. Ez a bénítás vezethet a győzelemhez, az ellenfél politikájának a megváltozásához. John Warden ötgyűrűs modelljének [8] középpontjában is a vezetés áll, ezen legbelső kör célpontként való kiválasztása azért szerencsés, mert az okozott kár tovagyűrűző hatása révén az ellenség egész rendszere megbénítható. Műveiben természetesen azt is hozzáteszi Warden, hogy ha van rá légi műveleti kapacitás a maximális hatás elérése érdekében a többi gyűrűt (célpontot) is támadni kell, de az általa meghatározott sorrendben.

A következő mátrix összefoglalóan mutatja be a vázolt klasszikus stratégiákat és azokat a háborús szinteket, amelyeken a szerzők a légierő alkalmazását javasolják.

1. táblázat: A kényszerítő stratégiák összefoglaló táblázata (forrás: saját szerkesztés)

	Megtorlás	Korlátozás	Lefejezés	Kockázatviselés
Középpont	okozott kár veszteségek	okozott kár veszteségek	irányítói veszteség	jövőbeni veszteség
Hatásmechanizmus	fizikai, pszichikai	fizikai	pszichikai	pszichikai
Háborús szint	hadászat	hadművelet- harcászat	hadászat	hadászat
Teoretikus	Douhet de Seversky	Pape	Warden	Schelling

A háború szintjei az általánosan használt felosztás szerint hadászat, hadművelet és harcászat. A hadászati/stratégiai szinten egy nemzet vagy egy koalíció meghatározza a biztonsági célkitűzéseit és irányelveit. A hadműveleti szint a háború hadművelet szintjén végrehajtandó tevékenységek összességét jelenti, összekötve a csapatok harcászati szintű alkalmazását a stratégiai célkitűzésekkel. A hadműveleti szint felelősségi körébe tartozik a szervezés, a csapatok telepítése, integrációja, és az, hogy a különböző hadműveleteket, hadjáratokat levezesse. A szó szoros értelmében vett vezetés ezen a szinten irányítja a harctéren lévő harcászati erők tevékenységének irányát és együttműködését. A harcászati doktrína részletes útmutatást biztosít a harcászati alegységeknek az egyes harcok sikeres megvalósításához.

A légierő tekintetében tovább finomíthatjuk a háború szintjeit. A stratégiai szint a katonai célt/célokat határozza meg, amelyeket meg szeretnének valósítani az ellenség célba vételével. A háborúnak ezen a szintjén hozott döntéseknél nagymértékben figyelembe veszik az ellenségre gyakorolt széles dimenziójú rendszer jellegű hatásokat, ezeket a döntéseket azonban közvetlenül és nagymértékben befolyásolja az adott nemzet politikája. Hadműveleti szinten döntenek el, hogy melyik célpontot támadják meg a célkitűzés megvalósítása érdekében, és hogy ezeket hogyan koordinálják, annak érdekében, hogy teljesíthessék a katonai végcélokat. A hadműveleti szint tehát átíveli azt a távolságot, ami a „*célpontok fizikai bombázása*” és az ellenség politikájának befolyásolása között húzódik.

A légierő, mivel sokkal nagyobb kiterjedésű területen képes tevékenységet folytatni, mint a felszíni erők, bír azzal a képességgel, hogy viszonylag rövid idő alatt a háború három szintje

közül bármelyiken támadást hajtson végre az ellenséggel szemben. Mégsem szabad összekevernünk a háború szintjeit (amelyen a műveletet végezzük) és a cél által képviselt szintet. Például egy két géppárból álló repülőraj csapását harcászati műveletként értelmezhetnénk, mivel a háború harcászati szintjén tevékenykednek. Viszont ha ennek a négy repülőnek a célja az ellenség ipari létesítményeinek a megsemmisítése, akkor hadászati célokról, ha a célja az ellenség hadszíntéri főparancsnoksága, akkor hadműveleti szintű célokról, és ha a célja az ellenséges harcoló alakulatok megsemmisítése, akkor valóban harcászati szintről beszélhetünk. A megkülönböztetés tehát, hogy a célpont milyen szintet képvisel, alapvetően azon múlik, hogy milyen közvetlen célt lehet elérni a célpont megsemmisítésével.

A légierő előzőekben bemutatott teoretikusai mindannyian önálló stratégiát javasolnak, melyek úgy tűnnek, hogy működnek hasonló körülmények között a háború valamely szintjén. De valóban így van ez? Nem alkalmazható a lefejezés stratégiája harcászati szinten vagy nem teljesül az akadályoztatás indirekt hatása hadművelési szinten? A klasszikus megtorlást előnyben részesítő teoretikusok, mint Douhet a megtorlást kizárólag stratégiai szinten vizsgálta, figyelmen kívül hagyva gyakran hatékonyabb harcászati szintű megtorlást, mikor is az ellenség tábori csapatai kerülnek támadás alá. Véleményem szerint nem összpontosíthatunk csupán egyetlen stratégiára és nem remélhetjük azt, hogy annak kizárólagos alkalmazásával elérjük céljainkat. Meg kell vizsgálnunk a háború minden szintjét a kívánatos végkimenetel érdekében és át kell tekintenünk, hogy az indirekt hatások hogyan befolyásolják a rendszer működését. Ebben nyújthat segítséget a következő, ún. egyesített megközelítést alkalmazó modell.

AZ EGYESÍTETT MEGKÖZELÍTÉS MODELLJE

Az egyesített megközelítés végiggondolja az egész mátrixot, majd ezután koncentrálna arra, hogy a légierőt hol lehet a leghatékonyabban alkalmazni. Ez az elmélet illeszkedik Sir John Slessor és William Shermann elméletéhez, akik nem tették magukévá teljes egészében Douhet, Warden, vagy Pape elméletét. Mindketten kiegyensúlyozottabb álláspontot képviseltek az ellenségnek a légierő által való kényszerítésével kapcsolatban. Nyitva hagyták mindhárom háborús szint alkalmazásának lehetőségeit a különböző célpontok ellen, ha az szükséges. Ez a nézőpont magában foglalja az egyesített összhaderőnemi műveletek elméletét is, és nem kísérli meg a légierőt egyoldalúan a többi haderőnem fölé emelni, azt állítván, hogy majd ez nyeri meg a jövő háborúját. Ahelyett hogy a fenti mátrix egyes celláira koncentrálna, azt javasolja, hogy az egész képet egyben tekintsük át, és váltsunk a táblázat egyik cellájáról a másikra, ha a helyzet úgy kívánja.

A korlátozás stratégiáját alapul véve például megtámadjuk az ellenség kenő- és üzemanyag raktárait és ellátó vonalait, ennek viszont a statikus védelemben nem biztos, hogy jelentős hatása lesz. Viszont ha támadásban vagy visszavonulásban van az ellenség és nagy ütemben használja ezeket a készleteket, a hatás minden bizonnyal felülmúlja majd várakozásainkat. Az ellenséges csapatok élelem- és vízkészletének bombázása is roppant hatékony lehet szélsőséges időjárási körülmények között vívott háborúban például sivatagi területen, de ha az ellenség könnyen megél a helyi beszerzésekből, rekvirálásokból, akkor ez a stratégia nem fog működni.

A lefejezés stratégiáját alapul véve szintén többféle kimenettel számolhatunk. Ha az ellenség kevésbé függ a központi vezetéstől, csapatai kevésbé centralizáltak, kevésbé fogja befolyásolni a lefejezés, mivel katonai doktrínája lehetővé teszi az egységek számára, hogy hosszabb ideig kommunikáció és egyéb tekintetben elszakadjanak előljáróiktól és lehetővé teszi az alsóbb szintű parancsnokoknak, hogy gyakorolják kezdeményezőképességüket és tovább harcoljanak céljuk elérése érdekében és irányában.

Az előzőek alapján én is azt gondolom, hogy a stratégia készítés során a kényszerítő stratégiák összes mechanizmusát – korlátozás, lefejezés, megtolás, kockázatviselés – figyelembe kell venni és ezeket a különálló eljárásokat egyazon átfogó stratégiai koncepcióba kell rendezni. Lévén, hogy a stratégiai tervezés időszakában többnyire hiányos információkkal rendelkezünk, valóban az tűnik a legjobb megoldásnak, ha több, egymással párhuzamos hatás kiváltását tervezzük meg, bízván abban, hogy közülük egy vagy kettő pontosan úgy fog működni, ahogyan terveztük. Így volt ez az Öböl-háború végső alkalmazási tervénél is (Sivatagi Vihar hadművelet), ahol alkalmazták mind a lefejezés (azáltal, hogy rombolták az ellenség politikai struktúráját, az irányítást) mind pedig a korlátozás stratégiáját, azáltal, hogy az iraki egységeket vették célba. Még ma is viták folynak arról, hogy melyik módszer volt eredményes. Akárhogy is, a háborút nagyrészt a kényszerítő légiere alkalmazása segítségével nyerték meg a szövetségesek.

ÖSSZEFOGLALÁS

A tanulmányomban kísérletet tettem, a légiere politikai és diplomáciai determináltságából kiindulva, hogy górcső alá vegyem, hogy melyek lényegi jellemzői a kényszerítő erő alkalmazásán alapuló ún. „*kényszerítő légiere stratégiáknak*”. Megvizsgáltam az összefüggéseket a kényszerítő stratégiák különböző típusai között és megállapítottam, hogy EZEKET NEM, MINT ELKÜLÖNÜLT STRATÉGIÁKAT CÉLSZERŰ ALKALMAZNI, HANEM EGY EGYESÍTETT, KOHERENS MODELLBEN, AMELY ELKÉPZELÉS A STRATÉGIÁT EGY SZERVESEN ÖSSZEFÜGGŐ CSELEKVÉSSOROZATNAK FOGJA FEL. Azt hogy a döntéshozók, mikor melyik elemét alkalmazzák a modellnek, és a háborúnak mely szintjén, csak azután lehet meghatározni, hogy alaposan megvizsgálták az adott konfliktus minden körülményét és összetevőjét és optimalizálják az egyes elemek hatásait és konvergenciáját.

Összegezve, kijelenthetjük, hogy nincsenek előre kész receptek, sablonok a légiere sikeres alkalmazására, csak olyan „*modulok, építő elemek*”, amelyeket az adott helyzetnek megfelelő sorrendben és módon egymás után rakva és alkalmazva biztosítható a politikai célok által determinált katonai célok elérése.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] GEORGE Alexander and William Simon: The limits of coercive diplomacy 2nd Review Westview Press Colorado 1994.;
- [2] SCHELLING Thomas: A Strategy of Conflict reprint 1980. Harvard University Press;
- [3] DOUCHET, Giulio: The Command of the Air. Translated by Dino Ferrari. New York: Coward-McCann Inc., 1942; reprint, Washington D.C.: Office of Air Force History, 1983.;
- [4] KRAJNC Zoltán: A légiere mint eszmerendszer 2009.
- [5] <http://legiero.blogspot.com/2009/02/dr-krajnc-zoltan-legiero-mint.html>;

- [6] DE SEVERSKY, Alexander: Victory through Air Power New York: Simon & Schuster, 1942.;
- [7] PAPE Robert: Bombing to Win Air Power and Coercion in War Cornell Univerity Press 1996.;
- [8] OSGOOD Charles: An Alternative to War or Surrender University of Illiois Press 1962.;
- [9] WARDEN, John: Enemy as a system, In: Air Power Journal, 1995 Spring,
<http://www.airpower.maxwell.af.mil/airchronicles/apjindex.html>;
- [10] Bolgár Judit, Krajnc Zoltán: The asymmetric warfare and its psychological factors, EKONOMIKA A SPOLOCNOST-JOURNAL OF ECONOMICS AND SOCIAL RESEARCH 2010: (2) pp. 1-6.